

ביאורים בתפילה

קדושת ובא לציון

טעמים לאמירת קדושת ובא לציון

מובא במסכת סוטה מט.

רשב"ג אומר משום ר' יהושוע מיום שחרב בהמ"ק אין יום שאין בו קללה ולא ירד הטל לברכה וניטל טעם הפירות, אמר רבא בכל יום ויום מרובה קללתו משל חברו שנאמר " בבוקר תאמר מי יתן ערב ובערב תאמר מי יתן בוקר" (דברים כח, סז) הי בוקר ?

אילימא בוקר דלמחר (פרש"י מי יתן שיבוא יום), מי ידע (אם ייטב מן הלילה) מאי הוי אלא דחליף (מי יתן והיה זה יום הבא כזה שעבר).

אלא עלמא אמאי מקיים (מאחר שהקללה הולכת תמיד ורבה) ?

אקדושה דסידרא (סדר קדושה שלא תקנוה אלא שיהו כל ישראל עוסקין בתורה בכל יום דבר מועט שאומר קריאתו ותרגומו (קדוש, ברוך וימלוך ותרגומם לפי הטור בס' קלב) והן כעוסקין בתורה וכיון שנוהג בכל ישראל בתלמידים ובעמי הארץ ויש כאן שתיים קדושת השם ותלמוד תורה , חביב הוא) ואיאה שמה רבה (קדיש) דאגדתא, שנאמר "ארץ עפתי כמו אופל צלמות ולא סדרים ותופע כמו אופל" (איוב י, כב) ופרושו ארץ חשוכה כמו אפלת צילו של המוות, מפני שאין בה סדרים) הא יש סדרים (סדר פרשיות דתורה) תופיע מאופל (הארץ תצא מתוך האפילה). וכתב רב עמרם גאון (בסידורו ס' סז) שאסור לאדם לצאת מבית הכנסת קודם קדושה דסידרא שחייב הוא לומר קדושה דסידרא דדבר שהעולם מתקיים עליו, אי אפשר לזלזולי ביה.

שבלי הלקט (בס' מד) מביא טעם נוסף לפי בראשית רבה (מח ז) א"ר חנינא על כל קילוס וקילוס שמשבחין ישראל לקב"ה משרה שכינתו עליהם, ומאי טעמא ואתה קדוש יושב תהילות ישראל. טעם נוסף מפני שלא היו יכולים לומר קדושה בתוך התפילה שגזרו (הגויים) שלא יענו קדושה והיו אורבים להם אם יענו קדושה ולאחר התפילה (עמידה) כשהיו האורבים הולכים להם, (אז) היו קוראים וקרא זה אל זה ואמר וכו' ומתרגימין אותו מפני החיבה. ואע"פ דבזמן הזה אנו אומרים קדושה בחטיבה אחת בתוך התפילה, לא ביטלו קדושה דסידרא (ובא לציון) קא סברי שמא יגרום החטא (ושוב יהיו גזרות לבטל קדושות מעם ישראל). ולכן אנחנו מסיימים ברוך אלהינו שבראנו לכבודו והבדלנו מן הגויים.

מדוע אומרים ובא לציון ביום חול ולא בשבת ויו"ט ?

שבלי הלקט בשם רש"י לפי הגמרא בקידושין ל. אמר רב ספרא לעולם ישלש אדם שנותיו שלישי במקרא, שלישי במשנה, שלישי בתלמוד. ופריך ומי ידע כמה חיי? ומשני לא נצרכה אלא ליומי - שצריך בכל יום לתלמוד משלושתן : מקרא, משנה ותלמוד. ולכן אחר התפילה (עמידה) היו קוראים מקרא ומשנה ושמעו, וכיוון שרבתה העניות ולא היו יכולים לעסוק כל כך (היו עובדים הרבה שעות לפרנסתם) היו קורים בנביא שני פסוקים "ובא לציון ואני זאת בריתי". וביום שבת ויו"ט שאין בו ביטול מלאכה לעם החזירו עטרה ליושנה לקרות בתורה ולתרגם מעין היום ולכן אין אומרים ובא לציון בשבת ויו"ט בשחרית שהרי כבר קראו בנביא (הפטרה) ואעפ"כ אומרים אותו במנחה בשבת ויו"ט כדי שלא ישכח בימות החול.

ביאורים בתפילה